

قانون و ممنوع الخروجی‌های اخیر

نسترن فرخه؛ این روزها یک‌به‌یک بر تعداد هنرمندان و ورزشکاران ممنوع‌الخروجی کشور اضافه می‌شود؛ افرادی که هرکدام نسبت به اتفاقات اخیر کشور انتقاداتی را مطرح کردند و این اظهاراتشان واکنش‌برانگیز شده است. از مانی حقیقی، همایون شجریان، مه‌رمان مدیری، سحر دولتشاهی، حامد بهداد تا علی دایی و افراد سرشناس دیگر هرکدام به شکلی متوجه ممنوع‌الخروجی خود شدند. طبق قانون، ممنوع‌الخروجی یک موضوع قانونی محسوب می‌شود؛ اما سؤال تأمل‌برانگیز به ممنوع‌الخروجی‌های این افراد سرشناس ایرانی مربوط است که چنین اقداماتی چقدر پشتوانه قانونی در پی دارد؟ موضوعی که دو حقوق‌دان در گفت‌وگو با «شرق» به آن پرداختند.

دلیل قانونی برای ممنوع‌الخروجی بازیگران نیست

کامیاز نوروزی، حقوق‌دان، درباره ممنوع‌الخروجی و متوقف‌شدن پاسپورت برخی ورزشکاران و بازیگرانی که از اعتراضات یک ماه گذشته حمایت کردند، در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید: ممنوع‌الخروج‌کردن اشخاص از لحاظ حقوقی در دو

وضعیت امکان‌پذیر است؛ یکی زمانی که فردی ذی‌نفع یا طلبکار است تقاضای ممنوع‌الخروجی شخص دیگر را می‌کند که همیشه هم با این تقاضاها موافقت نمی‌شود. در موارد دیگر هم امکان دارد فرد متهم به یک جرم خاص باشد و تشخیص مقام قضائی است که ممکن خواهد بود فرد متواری شود و دیگر دسترسی به او وجود نداشته باشد؛ بنابراین ممنوع‌الخروج می‌شود. اما معلوم نیست علت ممنوع‌الخروجی بعضی هنرمندان که آرام‌آرام در حال بیشترشدن است و هیچ توضیحی هم در قبال آن داده نمی‌شود، چیست.

این حقوق‌دان اضافه می‌کند: اگر متهم هستند که خبری از متهم‌بودنشان وجود ندارد، احتمالاً طلبکاری هم نداشته‌ند که منجر به این ممنوعیت شود. حداقل درحال حاضر با مقدار اطلاعاتی که ما داریم، دلیل قانونی برای ممنوع‌الخروج‌کردن این قبیل هنرمندان وجود ندارد. نوروزی درباره حق قانونی برای واکنش به ممنوع‌الخروجی ادامه می‌دهد: افرادی که ممنوع‌الخروج می‌شوند، می‌توانند به این تصمیم اعتراض کنند، این تصمیم باید در مرجع قضائی رسیدگی شود و مرجع قضائی

گذرنامه نمایند. صدور گذرنامه منوط به ارائه اسنادی است که هویت و تابعیت ایرانی تقاضکننده را ثابت نماید.».

اما حساسیت‌های بالا در برخی موارد باعث می‌شود بعضی افراد در برخی شرایط برای خروج از کشور با ممنوعیت‌هایی مواجه شوند.

لازم به ذکر است برای ممنوع‌الخروج‌کردن افراد لزوما جلسه رسیدگی خاصی تشکیل نمی‌شود و حتی ممکن است فرد لحظه‌ای قبل از سوارشدن به هواپیما از ممنوع‌الخروج‌بودن خود اطلاع حاصل کند، گرچه این امر در مخالفت صریح با حقوق افراد است.

ازجمله مواردی که طی آن می‌شود فردی را ممنوع‌الخروج کرد، عبارت‌اند از:

ماده ۱۸۸ قانون آیین دادرسی کیفری: در صورت وقوع جرم (تا قبل از اثبات مجرمیت متهم) تا هنگامی که به متهم دسترسی حاصل نشده است، بازپرس می‌تواند با توجه به اهمیت و ادله وقوع جرم، دستور منع خروج متهم را از کشور صادر کند.

بند «ث» ماده ۲۴۷ قانون آیین دادرسی کیفری: در صورت وقوع جرم (بعد از اثبات مجرمیت متهم) بازپرس می‌تواند متناسب با جرم ارتكابی، علاوه بر صدور قرار تأمین، قرار نظارت قضائی را که شامل یک یا چند مورد از دستورها زیر است، برای مدت معین صادر کند. یکی از این دستورها ممنوعیت خروج از کشور می‌باشد.

ماده ۵۰۹ قانون آیین دادرسی کیفری: در صورت وقوع جرم (در مرحله اجرای حکم) هرگاه اقدامات قاضی اجرای احکام کیفری منتهی به دسترسی به محکوم‌علیه نشود و بیم فرار وی از کشور باشد، می‌تواند دستور منع خروج او را از کشور صادر کند و به مراجع قانونی اعلام کند؛ اما به محض حضور یا دستگیری محکوم‌علیه نسبت به لغو این دستور اقدام می‌کند.

لازم به ذکر است طبق ماده ۲۴۸ قانون آیین دادرسی کیفری مدت اعتبار قرار منع خروج از کشور شش ماه و قابل تمدید است.

در صورتی که مدت مندرج در دستور منع خروج منقضی شود، این دستور خود به خود منتهی است و مراجع مربوط نمی‌توانند مانع از خروج شوند.

بنا بر آنچه نگاشته شد، در صورت وقوع جرم دو نهاد دادسرا و دادگاه کیفری می‌توانند اقدام به ممنوع‌الخروج‌کردن افراد کنند.

البته طبق ماده ۲۹۲ قانون آیین دادرسی کیفری: کلیه مراجع قضائی مکلف هستند در موارد قانونی پس از اتخاذ تصمیم بر ممنوعیت خروج از کشور، مراتب را به دادستانی کل کشور ارسال دارند تا از آن طریق به مراجع ذی‌ربط ارسال گردد.

تشخیص دهد این ممنوع‌الخروجی درست است یا نه اما رسیدگی به آن مستلزم این است که به شکل عادلانه بررسی صورت گیرد.

درباره توقف پاسپورت در قانون چیزی ندیدم

نعمت احمدی، وکیل دادگستری در گفت‌وگو با «شرق» به شرح ممنوع‌الخروجی می‌پردازد و می‌گوید: ممنوع‌الخروجی یک موضوع قانونی است و درواقع یک مجازات تکمیلی محسوب می‌شود. وقتی قاضی در حال رسیدگی به پرونده‌ای است، در دو زمان می‌تواند برای ممنوع‌الخروجی اقدام کند که آن‌هم به قصد این است که فرد در دسترس باشد. همچنین وقتی فرد برای رسیدگی به پرونده حضور نداشته باشد، او را ممنوع‌الخروج می‌کنند که وقتی به فرودگاه ورود کرد، همان‌جا او را دستگیر کنند. پس ممنوع‌الخروجی مجازات اصلی نیست بلکه مجازات تکمیلی است. این وکیل اضافه می‌کند: در موارد اخیر هم که اتفاق افتاده، نمی‌دانیم جرمی اگر وجود دارد، چیست و اگر پاسپورت را بدون اینکه پرونده‌ای تشکیل شود بگیرند، مشکلاتی خواهد داشت. وقتی پرونده کیفری تشکیل می‌شود، چند حالت خواهد داشت. اول اینکه دادستان یا

دادستان کل کشور در موارد انقضای مدت قضائی ممنوعیت خروج از کشور و عدم تمدید آن توسط مراجع مربوطه، نسبت به رفع ممنوعیت خروج اقدام می‌کند. ماده ۱۷ قانون گذرنامه: در مورد بدهکاران قطعی مالیاتی و اجرای دادگستری و ثبت اسناد و متخلفین از انجام تعهدات ارزی، دولت می‌تواند از صدور گذرنامه و خروج آنان طبق ضوابط و مقرراتی که در آیین‌نامه تعیین می‌شود جلوگیری نماید.

گرچه در صدور دستور ممنوع‌الخروج‌بودن افراد مقامات قضائی باید اقدام نمایند ولی در ماده ۱۷ قانون گذرنامه این امر از سوی دولت نیز امکان‌پذیر شده است.

لایحه قانونی ممنوعیت خروج بدهکاران بانک‌ها؛ در مورد اشخاصی که به بانک‌های کشور بدهکار بوده و اسامی آنان از طرف بانک‌ها به بانک مرکزی اعلام شده است و همچنین واردکنندگان و صادرکنندگانی که به تعهدات خود عمل نموده‌اند، بانک مرکزی ایران اجازه دارد از طریق دادسرای امور تهران خواستار ممنوعیت خروج آنان از کشور گردد. خروج اشخاص مزبور از کشور منوط به اجازه بانک مرکزی ایران می‌باشد.

ماده ۱۷ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی: در مورد شخصی که با هدف فرار از پرداخت دین مرتکب تقصیر شده است تا موجب اعسار وی گردد، دادگاه رسیدگی‌کننده بابت بدهی ضمن صدور حکم اعسار با توجه به میزان بدهی، نوع تقصیر، تعداد و تکرار آن به مدت شش ماه تا دو سال به یک یا چند مورد محرومیت محکوم می‌کند که ازجمله آنها می‌توان به ممنوعیت خروج از کشور اشاره نمود.

ماده ۲۰۲ قانون مالیات‌های مستقیم: در مورد بدهکاران مالیاتی که میزان بدهی قطعی آنها از ۱۰ میلیون ریال بیشتر باشد و همچنین مدیر یا مدیران مسئول اشخاص حقوقی خصوصی بابت بدهی قطعی مالیاتی شخص حقوقی اعم از مالیات بر درآمد شخص حقوقی یا مالیات‌هایی که به موجب این قانون شخص حقوقی مکلف به کسر آن می‌باشد و مربوط به دوره مدیریت آنان بوده، وزارت امور اقتصاد و دارایی یا سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند از خروج آنان جلوگیری نمایند. مراجع ذی‌ربط با اعلام وزارت یا سازمان مزبور مکلف به اجرای این ماده می‌باشند.

آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا؛ بدهکاری که به دلیل عدم معرفی مال یا عدم دسترسی به اموال وی به درخواست بستنکار وفق مقررات از خروج وی از کشور جلوگیری می‌شود.

برابر قوانین مکلف هستند و اشخاصی که دارای محکومیت کیفری قطعی هستند و مجازات دوره محکومیت خود را طی نکرده‌اند ممنوع‌الخروج می‌باشند.

برابر قانون گذرنامه؛ بدهکارانی که با صدور اجرائیه از

یک شخص علیه شما دعوایی طرح می‌کند و وقتی پرونده در دادسرا تشکیل شد، مقام قضائی در ۲۴ ساعت باید پرونده را تعیین تکلیف کند و ممکن است قرار منع تعقیب صادر شود که با آن کاری نداریم؛ اما در مورد دوم ممکن است پرونده تشکیل شود و مقام قضائی متوجه شود تحقیقات کامل نیست و به‌منظور دسترسی به متهم قرار صادر می‌کند. احمدی اشاره می‌کند: قرارها از عدم خروج حوزه قضائی با قید سوگند یا کفیل است که کفالتی تعیین می‌شود تا وقتی که اگر اتهام بالاتر باشد، دادگاه وثیقه صادر می‌کند. همچنین امکان دارد فرد در بازداشت موقت باشد و باید هر یک ماه به یک ماه این قرار تمدید شود، پس این شرایط قرارهاست، اما اگر قاضی متوجه شود متهم میل به فرار دارد، ممنوع‌الخروجی را صادر می‌کند که قرار تکمیلی است که تا زمان صدور رای و اجرای آن فرد ممنوع‌الخروج می‌شود. بااین‌حال، وقتی می‌بینیم پاسپورت برخی متوقف می‌شود، در قانون عنوان یا مجازاتی برای اخذ پاسپورت ندیدم. پاسپورت مثل سند هویت فرد است و زمانی که یک نفر ممنوع‌الخروج می‌شود، دیگر توقف پاسپورت نیازی نیست. یک نفر با ممنوع‌الخروج است یا نیست.

سوی واحدهای اجرائی ثبت اسناد یا اجرای احکام دادگاه‌ها مواجه شوند، با احتمال ممنوع‌الخروجی مواجه خواهند بود.

طبق مفهوم مخالف ماده ۱۸ قانون گذرنامه در موارد زیر برای اشخاص گذرنامه صادر نمی‌شود و به عبارتی اشخاص ممنوع‌الخروج می‌شوند:

اشخاص کمتر از ۱۸ سال و کسانی که تحت ولایت یا قیمومیت می‌باشند، در صورتی که اجازه کتبی ولی یا قیم را نداشته باشند.

مشمولین وظیفه عمومی در صورتی که اجازه کتبی اداره وظیفه عمومی را نداشته باشند. زنان شوهردار ولو کرارا از ۱۸ سال تمام بدون موافقت کتبی شوهر خود و در موارد اضطراری اجازه دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه که مکلف است نظر خود را اعم از قبول درخواست یا رد آن حداکثر ظرف سه روز اعلام دارد.

در رابطه با مهریه نیز می‌توان حکم ممنوع‌الخروجی مرد را گرفت که در این مورد، مرد به علت عدم پرداخت مهریه همسرش ممنوع‌الخروج می‌شود که این ممنوع‌الخروجی از طریق مراجع ثبتی به عمل خواهد آمد.

دلایلی که یک فرد را می‌توان ممنوع‌الخروج کرد:

- بابت بدهی مهریه در اداره اجرای ثبت
- بابت بدهی مهریه در دادگاه خانواده
- بابت بدهی چک در اداره اجرای ثبت
- بابت هر نوع بدهی پولی در دادگاه حقوقی
- بابت انجام یک جرم از طریق دادسرا یا دادگاه کیفری
- بابت بدهی مالیاتی
- به دستور نهادهای امنیتی
- به درخواست شوهر (زوج).

نکته: مورد آخر در واقع ممنوع‌الخروجی نیست و انصراف از اجازه خروجی است که قبلا داده شده است. برای این کار زوج بسا مراجعه به اداره گذرنامه خیلی راحت و سریع از اجازه خروج قبلی انصراف داده و از خروج زوجه از کشور جلوگیری می‌کند.

همچنین برخی از راه‌های رفع ممنوع‌الخروجی:

- پرداخت بدهی
- پرداخت مالیات
- معرفی مال جهت اجرای حکم
- واخواهی نسبت به حکم غیابی
- درخواست ابطال اجرائی ثبتی
- گذاشتن وثیقه و خروج موقت
- اجازه خروج موردی در سفرهای زیارتی
- اجازه خروج موردی در سفرهای ضروری
- توقف اجرای حکم
- تقاضای ابطال اجرائی.

۴	۶	۱	۳	۷	۲
		۳	۵	۸	۲
۳				۶	
		۹			
			۳	۷	
		۳		۶	۷
		۸	۷		۱

۱	۶	۴	۵	۱	۶
		۷	۸	۲	۶
۲		۷	۱	۴	۲
		۱	۳	۱	۷
		۳	۹	۱	۴
		۷	۲	۵	۹
		۲	۸		

- سودوکو سخت ۳۳۳۷**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۳۳۷**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۶	۱	۵	۲	۴	۹	۳	۸	۷
۲	۹	۷	۸	۶	۳	۵	۹	۱
۷	۳	۱	۴	۲	۸	۶	۵	۹
۴	۶	۹	۷	۱	۵	۲	۳	۸
۸	۵	۲	۱	۶	۷	۱	۴	۳
۹	۲	۳	۱	۶	۴	۸	۷	۵
۵	۷	۶	۸	۳	۱	۲	۴	۵
۱	۸	۴	۷	۲	۱	۶	۳	۵

۷	۸	۳	۱	۶	۲	۵	۴
۵	۹	۶	۷	۴	۸	۱	۳
۱	۴	۷	۸	۵	۳	۹	۶
۴	۵	۱	۹	۲	۶	۳	۷
۳	۱	۹	۴	۸	۵	۶	۲
۲	۸	۴	۳	۱	۷	۵	۶
۹	۳	۵	۶	۷	۸	۱	۴
۸	۱	۷	۹	۴	۳	۵	۲
۲	۶	۴	۵	۳	۱	۷	۹

- حل جدول ۴۴۴۰**

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸							